

Universitätsbibliothek Wuppertal

Linguarum Vett. Septentrionalium Thesaurus Grammatico-Criticus Et Archæologicus

Hickes, George

Oxoniae, 1705

Caput quartum. De nominibus ajectivis

Nutzungsrichtlinien Das dem PDF-Dokument zugrunde liegende Digitalisat kann unter Beachtung des Lizenz-/Rechtehinweises genutzt werden. Informationen zum Lizenz-/Rechtehinweis finden Sie in der Titelaufnahme unter dem untenstehenden URN.

Bei Nutzung des Digitalisats bitten wir um eine vollständige Quellenangabe, inklusive Nennung der Universitätsbibliothek Wuppertal als Quelle sowie einer Angabe des URN.

[urn:nbn:de:hbz:468-1-1559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:468-1-1559)

me pœnitet. Geheyze, giheizi, *promissum*, à geheize, *promitto.* Befwich, piſwich, *dolus*, à beſui-
cho, piſuicho, *decipio.* Cumi, *adventus*, à cumo, *venio.* Minno vel minna, *amor*, à minno, *amò.*
Freûi, e, *lætitiâ*, à freuuo, *gaudeo.* Mara, e, i, *rumor, fama*, à maro, *divulgo.* Waſſi, *ſagaci-*
tas, à waſſo, *acuò.* Chundo, *nuntius, angelus*, à chundo, *indico, nuntio.* Bodo & potò, *præco,*
nuntius, à bode, *declaro, nuntio.* Forachundo, *præco*, à forachundo, *præconizo.* Scirmo, *defenſor,*
à ſcirmo, *defendo.* Ad ſecundam reducuntur cumſt vel cuomſt, *adventus*, à comeſt vel cuomeſt,
venis. Kunſte vel konſte, *ſcientia*, à kunneſt, *ſcis*, & iſtiusmodi. Ad tertiam reducitur gevarda,
giferte, *apparatus*, gefert, *ſocius itineris*, fert, *iter*, à gefarit, gevarit, farit, varit, *it, proficiſcitur,*
& ſexcenta alia.

XIX. A præterito formata reducuntur itidem vel ad primam ſive tertiam perſonam ſingula-
rem, quæ eodem modo in linguâ *Francicâ* formantur, vel ad ſecundam. Prioris generis ſunt
Dugath vel dugatha, *virtus*, à dugada vel duchada vel dugade, *valui, valuit.* Geſcripht vel
giſcripht, *ſcriptura*, à giſcribada, giſcribata, *ſcripſi, ſcripſit.* Freuuida, *gaudium*, à freuuida,
gaviſus ſum, eſt. Martha, e, vel maritha, e, *bona diffamatio*, à marida, *diffamavi, diffamavit, di-*
vulgavi, vit. Waſſid, *acies*, à waſſida, *acui, it.* Kiſuonida, *pactio*, à kiſuonida, *reconciliavi, it.* Gaue
Irrida, *error*, ab irrida, *erravi, it.* Chundida, cundida, *indicium*, à chundida, *indicavi, it.* Gaue
donum, gaf vel gab, *dedit.* Ad ſecundam reducitur vernumſt, *perceptio*, à vernamſt, *percepſiſtis*
& id genus alia. Nota etiam nomina ejuſdem rei non raro tam à præſenti quam à præterito
formari: ut à diurian, *gloriſicare*, diuri & diurida, *gloria.*

XX. Verbalia quoque terminantur in ung: ut, ilung, *feſtinatio.* Arſtantenti Maria in then ta-
gon, gieng in giburgu mit ilungu, *exurgens Maria in diebus illis, abiit in montana cum feſtina-*
tione. Tat. IV, 1. Heilizung, *ſalutatio*: uuard tho ſo ſiu gehorta heilizunga Mariun, *factum*
eſt autem cum illa audivet ſalutationem Mariæ. Tat. IV, 2.

XXI. Diminutiva terminantur in *el, il, elo, ela, ilo, ila. Sic à tubi, *columba*, tubiel, *colum-*
bula, pullus columbæ: zua gimachun turtulutubun edo zuei tubielin, *par turturum, aut duos pul-*
los columbarum. Tat. VII, 3. In ſo uueliha burg odo burgilun ganget, *in quamcumque civi-*
tatem, aut caſtellum intraveritis, XLI, 7. Sic à ſhef vel ſhiſ, *navis*, ſhefila, *navicula*: ſteig tho
in ſhiſilin, *aſcendit tunc in navigium.* LIV, 1.

CAPUT QUARTUM.

De nominibus adjectivis.

I. **A**DJECTIVUM rem, ut aliſus eſt, vel ut aliud connotat, ſignificans non poteſt præmit-
ti, ut ſubjectum orationis; vel ut alii definiunt, adjectivum eſt nomen, quod unam rem
ſignificat, & connotat alteram: ut Scon, *pulcher.* Gotelich, *divinus.* Himiliſc, *caeleſtis.*
Erthiſc, *terreſtris.* Siluerin, *argenteus.* Guod, *bonus.* Ubil, uſil, *malus.*

Quamobrem tamenſi adjectivi ſignificatio ſimplex ſit, utpote rem unam denotans; multiplex
tamen eſt ejus connotatio. Connotat enim totum; partem; ſubjectum; adjunctum; cauſam ef-
ficentem; effectum; materiam; ſignum; objectum; dominum vel poſſeſſorem; habitum; pri-
vationem vel defectum; circumſtantiam, ut locum, tempus, ſitum; munus vel officium; ma-
teriam ex qua res ſit, & rei formam; actionem & paſſionem.

II. Declinantur autem adjectiva per tria genera ſecundum paradigma infra poſitum:

Numerus Singularis.

N. † Sconer, ſcon, e, i, a, o, <i>pulcher.</i>	N. Scone, i, a, o, u, ſconiu, <i>pulchra.</i>	N. Scon, ſconaz, as, <i>pulchrum.</i>
G. Scones, is, as.	G. Sconero, a, u, ſconere, er.	G. Scones, is, as.
D. Sconemo, <i>more Gothico</i> ; & ſconon, an, en, um, <i>more</i> <i>Saxonico.</i>	D. Sconero, a, u, ſconere, er.	D. Sconemo, ſconon, an, en, um.
Ac. Sconena, ina, ana, <i>more Go-</i> <i>thico</i> ; & ſconen, an, on, <i>more Saxonico.</i>	Ac. Scone, i, a, o, u.	Ac. Scon, ſconaz, ſconas.
V. Ut nom.	V. Ut nom.	V. Ut nom.
Ab. Sconemo, ſconon, an, en, um.	Ab. Sconero, a, u, ere, er.	Ab. Sconemo, ſconon, an, en, um.

* Vide Gramm. *Anglo-Saxonica* cap. III. 27. participia masculina nom. casûs ſingularis nu-
† Nota vero, quod adjectiva, pronomina, & numeri rarius terminantur in er.

Exempla

Exempla per omnes casus in genere masculino.

Nom. Min wino is wiz, ande ruod, *dilectus meus est candidus, & rubicundus*. w. Ther suoze stank an themo niwen ouaze, *suavis odor fructus recentis*. w. Thich ne minnot nieman, her ne sii recht, ande nieman ne is recht, her ne minnot thich, *nemo te amat nisi justus, & nemo justus est nisi te amet*. Vel, *nemo te amat, qui non est justus, & nemo est justus, qui te non amat*. Nam her pro ther bis scriptum mendose esse suspicor. Than uuas thar en mari berg bi thero burg utan, the uuas bred, endi ho, gruoni, endi sconi, heton ina ludeo barn olueta bi namen, *tum ibi juxta urbem (situs) erat mons celebris, qui latus & altus, viridis & pulcher erat, Judaei illum olivetorum montem appellaverunt*. C. C. Thie ubilo bom guodan uualtom ni gibit, nec it God ni giscuop that the guodo bom gumono barnon bari bitteres uuiht, *mala arbor bonum fructum non praebet, neque ordinavit Deus, ut bona arbor quid amari ferret hominibus*. C. C. Ubil boum berit thas, thaz imo ist joh gislachtaz, *arbor mala fert illud, quod generi suo consentaneum est*. Otfrid. Hic tamen denuo notandum est, Adjectiva, pronomina, & participia masculini generis in recto singulari produci nonnunquam more Cimbrico in syllabicum augmentum ER, vel R ejecto E: sic a flaff, fit flaffer, *iners*; a muad, muader, *lassus*; a bisuichan, bisuichaner, *deceptus*; a zuawartent, zuawartenter, *intuitus*; a trieffente, *distillans*, trieffenter. Thine leffa, gemahela, sint trieffenter wabo, *labia tua, o sponsa! sunt favus distillans*. w. A zuakimanot zuakimanoter, *admonitus*; a kekarat kekarater, *praeparatus*; ab habente, habenter, *habens*: giwalt habenter, *poteſtatem habens*. Tat. A keuerdonte, kewerdonter: kewerdonter ist, *dignatus est*. Kero. A min, miner, *meus*. A thin, thiner, *tuus*: ut, uuih si namo thiner, *sanctificetur nomen tuum*. Otfrid. Guati so ister hor her, ioh Gote filu Liuber, *bonus erit & magnus, & deo valde dilectus*. Otfrid. Tho uuard mund finer gar sprachanter, *tum perfecte locutum est os illius*. Otfrid. Tho uuaro ther fater alter, Gotes uuihi irfulter, *tum erat pater amosus domini spiritu impletus*. Otfrid. vide cap. XII. R. 5.

Gen. Ne feent thaz niet ana weliches leythes ich leuon, *non percipiunt, quam acerbè vivam*. w. Si thor ik muofsta thieses erlo folcas giuualdan thefes uuidon rikeas gi sculon mi te uaron feggian far thefon ludeo folca bihui gi sin te thefan lande cuman, *quandoquidem mihi incumbit, huic forti populo, huic amplo regno dominari, vestri est mihi vere dicere coram hoc populo, cur hic venisti*. C. C. Than lato ik thi brukan uuel allas thieses oduuelon, *tum sinam te frui omnibus bisce diuitiis*. C. C. Gi sculun niman lon alles thes unrehtes thes gi odron hier gileſteat, *recipietis retributionem omnis iniustiae, quam aliis feceritis*. C. C. Than is hie thes ferahes scolo all fulicas urdeles so thie ander uuas, *tum est ille protinus mortis reus, & omnino talis condemnationis, qualis alter, (dignus) erat*. C. C. Thie ju dopan scal an juuas drohtines namo, *ille vos baptizabit in nomine domini vestri*. C. C. Frumida sinas Godes jungerſcepi, *perfecti dei sui ministerium*. C. C. Ufas uualdandes, *domini nostri*. C. C.

Dat. Ab. Vone thannan sint sie gelich elphandinemo wiguse, *quamobrem sunt similes eburneae turri*. w. Ich besueron jua thaz ir thie thes ne irret mit cheinemo wereldlichon strepitu, *Adiuro vos ne illam ab hoc vagari faciatis cum aliquo mundano strepitu*. w. Sunder joh hiro posteritatem mit bitteremo fluoghe begreiph, *sed illorum posteritatem cum amara (dira) execratione constrinxit*. Diuremo giwate, *pretiosam veste*. Tatian. Tiuremo pluate, *pretioso sanguine*. Hymn. Hertuom habentemo Herode, *dominium habente Herode*. Tatian. Dativus, aut ablativus in emo exeuns, dativus vel ablativus Gothicus haud absurde dici potest, quippe quod in lingua Gothica dat. & abl. exit in **AMMA**, *amma*, ut docuimus grammaticae nostrae Anglo-Sax. & Mæso-Goth. cap. IV. R. 7. Et præ mutatione vocalis o in u, definit etiam in emu: ut truhtinliche mu tage, *dominico die*. Kero. Lutteremu nemin, *puro nomine*. Kero. Sitiu kewonanemu, *more solito*. Kero. So sculon gi mid juuon leron liud folc manag uuendean alter minon uuilleon, *sic vestra doctrinâ convertetis multum populum secundum meam voluntatem*. Vane then help mich mit thinan genathan, so scund ich andere ze thinemo wega, *quare auxiliare mihi gratiâ tua, & alios advocavero ad vias tuas*. w. Thu bist an them hohen himilo rikie, *tu es in alto cæli regno*. C. C. uuerthe thin uuilleo obar thesa uuerold alla so famo an erdu so thar up ist an them hoho himilo rikie, *fiat voluntas tua per totum hunc mundum, sic in terrâ, ut in alto cæli regno*. In sulichemo bedde geligon mid minon winon, *in tali lecto jaceo cum meo dilecto*. w.

Dativus, aut ablativus in on, an, en, um exeuns, Dativus Saxonicus haud improprie dicitur, quippe quod in lingua Anglo-Saxonica definunt hi casus in um, (quod facile vertitur in un, & deinde in on, & an,) ut capite citato quoque docuimus.

Acc. Accusativum in ina, ena, ana definentem, accusativum Gothicum voco, quod iste casus apud Mæso-Gothos in **ANA**, *ana*, formatur, ut in citato capite etiam docui; & insuper hic notandum est terminationem ina, ena & ana haud raro contrahi in na: Almahtigna God suitho lohodun, *Deum omnipotentem valde laudaverunt*. C. C. Tho uuarth thegno hugi blithi an iro briofon that sia fundan habdun helagna heban cuning, *tum discipulorum animus in suis pectoribus lætus erat, quod inuenissent sanctum caelestem regem*. Endi ina mid iru folmon tuem ligda lieffico luttina man that kind an ena cribbum, *& illum parvulum ipsum infantem ambabus manibus posuerunt cum affectu in praesepi*. C. C. Guuitun im thuo suocan an ther uuoſtunnia uualdandes suno craftigna crist, *tum iuerunt ad quaerendum in deserto domini filium omnipotentem*

tem Christum. C. C. Siu bad thena craftigna drohtin helagna that hie iro helpa gredi, *petiit à Christo omnipotente & sancto domino, ut illi ferret opem.* C. C. Kiefan im oderna nuodfama namon, *elegerunt illi aliud gratum nomen.* C. C. Geng im thuo frithu barn Godes est gisti- zian under that folc, endi sagda filo langsamana rad, *tum discessit pacificus Dei filius ad seden- dum inter populum, & longam concionem habuit.* C. C. Acculativum in en, an, on desinentem, acculativum Saxonicum voco, quippe quod iste casus sermone Anglo-Saxonico desinit in ne, quod contractum esse reor ab ene, cui haud dissimile est terminatio en, & per mutationem vocalium, an, on. Thurgh thinen willon, *tui gratia.* Hebbeat juuvan willeon tharod ludi juuan gilo- bon, *ibi habete amorem vestrum, & vestram fidem.* C. C.

Exempla per omnes casus in genere feminino.

Nom. wie scone, ande wie ziere thu bist in thinen welelufften, *quam pulchra es & decora in tuis deliciis.* w. Scone bistu in fide, ziere in operatione. Scona bistu min friundina, mithewara, ande ziere also Hierusalem, *pulchra es amica mea, suavis & decora, sicut Hierusalem.* Et paulo post; scona bistu friundina min, mithewara bistu famo Hierusalem. w. Ich bim falò, *nigra sum.* w. Magad zieri, *virgo eximia, compta,* Otrid. Ne duor thes niet wara thaz ich so falò bim, *nolite considerare, quod fusca sim.* w. Einfaltu wunna, *merum gaudium.* Otrid. Iah alt quena thinu ist thir kind berantiu, *& uxor tua senex pariet tibi filium.* Otr. Maria Magdalenesgiu. Tat. ccxxi, 1. alias, Magdalensga: ut ccxvi, 2. Euua altiu, *lex vetus.* Hymn. vii, 2. Tiure sela, *pretiosa anima.* S. Ann. Min thurghnatiga, *mea perfecta.* w. Thiu suoze thiner gratia is bezzera, than thiu skarphe thero legis. w. Hic tamen notandum est in au- ctoribus Francicis adjectivum foeminini generis indifferenter occurrere sine vocalibus I, E, A, O; ut, scona bistu min friundina egeslich also wole gethrangada zeltscara, *pulchra es amica mea, ter- ribilis ut castra conferta.* Bezzer is thiu moderliche suoze mines *evangelii,* thanne thero aldon ewon *asperitas.* w. Sæpe tamen abscinditur vocalis à fine adjectivorum foeminini generis: ut, Auor ipsa vox *prædicantium, quæ per guttur intelligitur,* thiu is geliich themo bezzeston wino. w. Thiu steyga tha man ze themo dische up scal gan, thiu is ruod. w. Ich bim falò, ande ich bim auor wathelich, famo gazheit Salomonis, *nigra sum, sed formosa, sicut tentoria Salomo- nis.* w. Vide Reg. 13.

Gen. Ze thiu thaz sie mugan *confortes* werthan minero *passionis.* w. In minero muoder hus, *in domum matris meæ.* w. Miner muoder kind vuchtan wither mer, *matris meæ liberi pugna- bant contra me.* w. Hic tamen observandum est terminationem ero contrahi haud raro in ro: ut, skeyne wilcharo doichene thinero castro, *ostende aliqua signa tuæ potestatis.* w. Quinimo præ confusione vocalium sæpe in era vertitur: ut, herro thie guodo, quat hie, us is thinera huldî tharf te giuurkeanne thinan uulleon, *bone magister, inquit, nobis opus est tuâ gratiâ ad faciendam tuam voluntatem.* C. C. Vertitur etiam ob eandem rationem in eru, ut infra ostendetur. Mith wirthegaro ruowon trahenen, *cum dignis pœnitentiæ lachrymis.* w.

Dat. Abl. Thine *cogitationes* thie ther *procedunt de mente,* also thaz vahs *de capite,* thie sint geliich thero cuninglichero *purpuræ,* *Cogitationes tuæ, quæ procedunt de mente, sicut coma de capite, similes sunt regiæ purpuræ.* w. Thuo hi te Lazaruse hreop starkero stemnun, endi hiet ina up standan, *tum clamavit ad Lazarum forti voce, & iussit illi surgere.* C. C. Heitareru zefawan, *præclarâ dextrâ,* Hymn. Hiet that ik thi thoh gicutdi that thi kind giboran fan thinera aldera idis odan scoldi vuerthan, *iussit mihi tibi dicere, quod filius ex sene tuâ uxore tibi nasceretur.* C. C. Ist fineru giburti sih vuorolt mendenti, *mundus in ejus natalibus gaudebit.* Otr. Zi mitter naht, *media nocte.* Tatian.

Acc. Thu behaldes thich also scona, *tu adeo pulchram te servas.* w. Saliga mich quedent alliu cunniu, *beatam me dicent omnes generationes.* Thie thiernan sahon sie, ande zaldon sie ze aller wiuo saligosta, *filiolæ viderunt eam & reputaverunt eam omnium faminarum beatissimam.* w.

Exempla per omnes casus in genere neutro.

Nom. Acc. Sin haar is suarz famo ein rauon, *coma ejus nigra sicut corvus.* w. Vuanta ist gibet thinz fon druhtine gihortaz, *nam oratio tua à domino est audita.* Otr. Er unthanked in zalta wio iz allaz wesan scolta, *invitus iis dicebat, quomodo id omne fieri deberet.* Otrid. Thaz allaz druhtin was thiner dank, *omnia hæc, domine, tuæ gratiæ debemus.* Otrid. Ubil boum birit thaz, thaz imo ist joh gislachtaz, *arbor mala fert illud, quod generi suo consentaneum est.* Otrid. Thie bezeichnet *cinnamomum weynegaz boumelin, quos significat cinnamomum par- vus frutex.* w. Wig hebigaz, *certamen grave.* Otrid. Zuakihanganaz, *adpensum.* Kero. Thar was strit umbi thaz, ioh gefliz hebigaz, *de illo orta est contentio & certamen grave.* Wehsit jamarlichaz thing ubar thesan worolti ring, *succrescit res miserabilis super hunc mundi circumulum.* Otr.

This man thoh thie thar scantun,
Iz filo wola irkantun,
The iz wazzar luzzerez was,
Tho si vultun thiu vaz.

Homines, qui ministrabant,
Valde bene noverunt,
Aquam fuisse puram,
Dum vas impleverunt. Otrid.

Impri-

Imprimis mirari me subiit, cur neutrum recti singularis in linguâ Francicâ produceretur in AZ, antequam mihi in mentem venerit, neutrum singulare adjectivorum recti casus produci apud † Mæso-Gothos in **ATA**, *ata*, unde ablatâ A finali restat AT, quod per cap. I. R. 15. mutatur in AZ; & AZ itidem per ejusdem capitis R. 12. facile mutatur in AS. unde in Germanicâ linguâ neutrum fit à masculino, addendo s vel es: ut à schon, *pulcher*, schons vel schones, *pulchrum*; à gut, *bonus*, guts vel gutes, *bonum*.

Dat. Abl. In einemo hare thines halves, *in uno crine colli tui*. w. So ich in fulichemo bedde geli-gon, so is sin winftra under minemo hoiueda, *In tali lecto dum jaceam, leva ejus est sub capite meo*. w.

Numerus Pluralis communis.

Nom. Scone, a, o, iu.	Acc. Scone, a, o, iu.
Gen. Sconero, ere, er.	Voc. Ut nominativus.
Dat. Sconen, in, an, on, un. & N in M mu-tatâ, em, im, am, om, um.	Abl. Sconen, an, in, on, un, em, im, am, om, um.

Exempla.

Nom. Acc. Thiu word mines *sponsi sint scone samo lilion, verba mei sponsi sunt pulchra, ut lilia*. w. Manega waron the sia iro muod gespon that sia bigunnun uoord Godes reckean, *Multi fuerunt, qui animum suum appulerunt ad enarrandum verbum Dei*. C. C. Thie engilos haliga an himile, *sancti angeli caelestes*. In cypro thar sint ethelo reuon, *in cypro sunt præstantes vites*. *Reginæ*, thaz sint thie ethele selan, *reginæ, hoc est, nobiles animæ*. The thar hufe ne hauent, funder okkerret wildesbuda, ande andere unwatheliche herebergan, *qui domos non habent, præter latebras silvestres & istiusmodi turpia tabernacula*. w. Giuuerbit manage, *convertit multos*. Tat. II, 6. Saliga mih quedent alliu cunnu, *beatam me dicent omnes generationes*. Tat. Tauganiu muates, *occulta mentis*. Otrid. Heitariu lihtfaz, *claras lampadas*. Hymn. Heitariu muat, *splendidas mentes*. Hymn. Unkiwarnotiu, unfeltiu, *immunita*. Kero. Liltlikhiu, *sophistica*. Kero. Thie lutteres and thie sconan finne thero haligan scripte, *puri & limpidi sensus sanctarum scripturarum*. w.

Gen. Wir gehugega thinere spune ouer then win, *memores sumus uberum tuorum super vinum*. So war so ir ioh ainega juwera geluchon vindet, *ubicunque aliquam vestrarum sodalium inveni-ris*. w. Ubi notandum est terminationem genitivi pluralis ERO verti etiam in ERA & ERU.

Dat. Abl. Si siu dura, vougen wir mit cedrinin tauelon, *si ostium est, compingamus illud ta-bulis cedrinis*. w. Allem gernlichu, *omnibus diligenter*. Tat. Unchrestigem, *imbecillibus*. Kero. Frouuem muatum, *letis mentibus*, Otrid. Ruachon wanchontem, *curis lascivis*. Otr. Lau-ginem radum, *flammeis votis*. Hymn.

III. Adjectiva, præmissis articulo, aut alias emphaticè & demonstrative posita, in recto sin-gulari definunt in o vel a; & in AN, ON, EN, UN, cæteris casibus utriusque numeri; excepto accusativo singulari, quæ in fœmininis & neutris est nominativo similis; & præter vocativum singularem, qui in masculinis in o definit, in fœmininis in A, in neutris in AZ; & vocativum pluralem, qui in fœmininis definit in E, A, o. ut exemplar subjectum docet.

Numerus Singularis

Nom. Ther, thiu, thaz scono, a.
Gen. Thes, thero, thes sconan, on, en, un.
Dat. Themo, thero, themo sconan, on, en, un.
Acc. Masc. thena sconan, on, en, un. Fœm. & Neut. thin, thaz scono, a.
Voc. Masc. scono. Fœm. sconan. Neut. sconaz.
Abl. Themo, thero, themo sconan, en, an, un.

Numerus Pluralis.

Nom. Thie sconan, on, en, un.
Gen. Thero sconan, on, en, un.
Dat. Then sconan, on, en, un.
Acc. Thie sconan, on, en, un.
Voc. Masc. thie sconan, on, en, un. Fœm. scone, a, o.
Abl. Then sconan, on, en, un.

Exempla promiscua.

Ludouwig ther snello, thes uuisduames follo, *Ludovicus ille alacer, sapientia plenus*. Otr. apud Lamb. in carmine quod dedicavit Ludovico imp. *Ludovici pii Nepoti*. Iz sprichit ouch gillua-ro Hieronymus ther maro, *id verum dicit Hieronymus ille magnus*. Otr. apud Lamb. Daz rin-enta uuazer ist diu gnada des heiligen keistis, *aqua illa decurrens est gratia spiritus sancti*. Idem ibid. Unde si garo ce firgebenne dazh luzhila also er uelle, dazh imo firgeben uuerde dazh michila, & sit paratus ad condonandum [debitum] illum paruum, *quemadmodum vult, ut ipsi con-donetur magnum istud debitum*. Fater unsir guato, bist druhtin thu gimuato, *O pater noster bone! Tu es dominus ille****. Biqueme uns thinaz richi, thaz hoha himilrichi, thara uuir zua io gingen, ioh emmizen thingen, *adveniat nobis regnum illud tuum, sublime istud cælorum regnum*,

† Vide Grammaticæ Anglo-Saxonice & Mæso-Gothicæ caput 4. Reg. 12.

ad quod semper tendimus, & quod jugiter speramus. id. ib. Dath izh zheichen si dero Christen- lichen gloube, ut signum sit Christiana fidei. id. ib. This helithes hand mahal, endi oc thero helagun thiernum, sponsalia herois [Josephi] & Sancta virginis. C. C. So der boum der bi helagun rinnenten uuazere befezzet ist, sicut arbor, quae plantata est secus decurrentem aquam. Otr. apud Lamb. Thia dagelichun zuhti gib hiut uns, panem quotidianum da nobis bodie. Otr. apud Lamb. Pediu ne irstent die argon te dero urteile, quare non resurgunt impii in iudicio. id. ib. Noh die fundigen ne sizhzhent in demo rate dero rehtono, neque peccatores sedebunt in consilio justorum. Sint die uuirfisten disi ne sint die bezhzhelsten, pessimorum numero habentur, qui non sunt optimi. Die bezhzhelsten irteilent den metemen, optimi iudicabunt mediocres. So uuola ne dihent auer die argon, sic autem non crescunt impii. Unde dero argon uuart uuirforn, & impiorum iter peribit. Got uueizh den ueeg dero rehtona, deus novit viam justorum. Noh in dero suntigen ueege ne stuont; neque stant in via peccatorum. ib. id. Notandum autem hic est, gen. plur. terminari etiam in NO, more substantivorum quintae declinationis; & cum sic terminantur, quasi substantiva habenda sunt: ut, so Frankono cuning scal uber Frankono lant, quemadmodum Francorum rex per terram Francorum. Otr. apud Lamb.

Porro, ut ego opinor, nominativi casus sing. num. adjectivorum, pronominum, & participiorum masculini generis in R vel ER producti, emphaticam quandam significationem, demonstrationem, vel excellentiae denotationem in se nonnunquam habent, aut saltem habere videntur: ut, God diurifente inti quedenti, theser man rehticho ist, glorificantes Deum & dicentes, hic justus est. Fater unsir guato bist thu in himile, io hoher uuih si namo thiner, o pater noster bone, tu es in caelo semper ille sublimis, sanctificetur nomen illud tuum. Addo ille, illud, plane quasi censerem finale istud augmentum ER aliquando esse, non communem terminationem, sed potius pronomem demonstrativum HER vel ER in fine adjectivorum affixum, more substantivorum in veteri lingua Runica, quibus articuli in fine affixi novam speciem nominum compositorum efficiunt. Hoc, nonnunquam fere adducor, ut credam, sed incertus nihil definitio; quare penes lectorem sit iudicium. Certe pronomem HER ita coalescit cum aliis vocibus: ut nister, pro nisther: nister hier, non est ille hic. Tat. CCXVIII. 3.

Exempla alia ordine posita ad uberiores ejus explicationem.

Nom. Sing. Thaz eino is auor ze merchene, verum hoc unum est observandum. w. Thie thornina coronan, thie druogher gerno thurgh juweren willan, corona spinea, quam vestri gratia tulit. w. Thin chela smecket famo ther diuresto win, guttur tuum olet, sicut vinum optimum. w. Ther lisno futhene wind waier, lenis auster spirat. w. Sin hoived is aller golda bezzefta, caput ejus est aurum optimum. w. Thie ubilo bom guodan wastom ni gibit. C. C. Thuo sprac im enn thero manno angegin obar bord scipes bar uuirdig, gumo Petrus se godo, tum Petrus ille bonus, vir dignus & magnus, unus discipulorum illi ex nave respondit. C. C. Thuo sprac eft thie fruodo man, tum iterum locutus est vir sapiens. C. C.

Gen. Engl thes aluualdan, omnipotentis angelus. C. C. Thiu wunne thes ewigan liues, gaudium aeternae vitae. w. Gehuget allizana thero thorninan coronan, thie himo Judaica gens uphazza, memores semper estote spineae coronae, quam illi Judaica gens imposuit. w. Ich willo mich then nachan thie ther carnem suam mortificant, unde thie ther ouch mir thaz offer bringent thes goden willon, ande thes reinen gebedes, illis appropinquabo, qui carnem suam mortificant, & qui oblationem mihi ferunt bonae voluntatis & purae orationis. w. Mit themo uuithemo fines haligan bloudes, cum dote sacri sui cruoris. w. Bezzer is thiu muoderlich suoze mines evangelii, quod tu praedicas, quam veteris legis asperitas. w. Ich hauo thaz stubbe thes erthescon gethancon af mir mith wirthegaro ruowon trahenen geflozet, pulverem terreae cogitationis a me dignis penitentiae lachrymis absterfi. w. So wen so min dilectio perfecte inflammat, siu machot hin contemptorem alles erthifcan guodes, ande machot him giregan thes ewigan rihduomes, quemcunque mei dilectio perfecte inflammat, facit illum contemptorem omnis boni terrestri & aeternum regnum percipere. w. Minon eigenen wingardon ne mochteich behoodan, propriam vineam non potui custodire w.

Dat. Abl. Vox praedicationis, thiu is geliuc themo bezzefton wino. w. Thiu aana funda wefan ni magh sie steigerent iethogh gerno mit hiro gelduuan ze themo ewenlichon liue, qui sine peccato non possunt esse, ascendunt tamen per fidem ad vitam aeternam. w. Ther suoze stank an themo niuuen ouaze, ande an themo aldon wine, suavis odor, qui fructui recenti & veteri vino inest. w.

Acc. Masc. Thine doctores thie vurebringent hiron auditoribus then claran drank spiritualis dulcedinis. Mit uuii ther diuful so strang bifuah then crestan man, cum muliere diabolus praualens decepit primum hominem. Otrid.

Acc. Foem. Thie havent ouch thie mesta eera, and that crefta gefithele, maximum illi habent honorem & primam sedem. w.

Acc. Neut. Vone thannan bezeichnen her perfectas animas, thie ther thurgh thaz ewiga erue guod wirschont, quare significat hic perfectas animas, quae propter aeternam hereditatem operantur.

Voc. Masc. Thu druhtin einu es aller best, *tu, Domine, solus es omnium optimus*. Mestâr thie guodo, *bone magister!* C. C. Thuu uuid is drohtin, sprac *Symon Petrus*, ne thunkit mi thie so metlic thing, quat hie, fruomin thie guodo, that thu mina fuoti thuoehes, *tum Symon Petrus domino suo respondit, domine bone! non mihi adeo decens videtur, ut pedes meos tu lauares*. C. C. Heouandi gang Martha, endi uuid uualdand sprak, thar thu mi herro min, quat siu, neriendero best nahor uuaris heland thie guodo than ni thorfteig ik nu sulic harm tholon, & abiit flens Maria, & domino respondit, *saluator bone! inquit illa, si tu herus meus, & seruatorum optimus, mihi propior adfuisses, tum non causa mihi fuerat talis luctus*. C. C. Fruomin thie guodo, quat siu, ef man thena felis nimid thena sten antlukit thann uuanu ik that thanon stank cume unluoti fuec, *domine bone, inquit illa, si lapis auferatur & recludatur saxum, tum, ut ego opinor, exinde fœtor prouenturus est*. C. C.

Voc. Fœm. Min scoona stand uph, *surge mea pulchra*. w. Iof thu thines selues niet bekenes wiuo sconesta, *si ignoras te mulierum pulcherrima*. w. Kere withere, kere withere verhundeta, *revertere, revertere captiua*. w.

Nom. Plur. Thie wole gethrangadon hereberga forghtent thie viende, *conferta bene castra terrefaciunt inimicos*. w. Hier im thuo thia is guodun jungron nahor tuelifi gangan thia uuarun im triuustun man obar erthu, *tum hic boni ejus duodecim illi discipuli propius ad eum accesserunt*. C. C. Than scedit hie thia farduanun man thia far uuarachtun ueros an thie uuinstrun hand, so duot oc thia saligun an thie luthrun half, *tunc segregabit ille improbos homines & peccatores a sinistra, & a dextra cum beatis pariter aget*. C. C. Thie bittera figon vorecudent thaz thie riphon, ande thie suozen nach sulen cuman, *amarae ficus præmonstrant maturas, & dulces breui venturas*. w. Thie meyston thruuo, *maximæ uvæ*. w. Mit then guoden saluon geheiled wirthent thie geknifedon, ande thie siechon lichamon, *bonis unguentis sanantur contrita & languentia corpora*. w.

Gen. Sestogh bitherua knighta thero bitheruestan in Israel, *sexaginta fortes milites ex fortissimis Israelis*. w. Samo thaz corter thero icorenon scaphon, *sicut grex tonsarum ovium*. w. Thu wertheft gezieret van thero spizzon thero hohen bergo Amana ande Sanir ande Hermon, *coronaberis de vertice altorum montium Amana & Sanir & Hermon*. w. Thu bist puzza thero quecken wazzaro, *puteus es viventium aquarum*. w. Ther stanke thines mundes is famo ther suozen ephelo, *odor tui oris sicut suauium pomorum*. w.

Acc. Fahent uns thie luzzelon vohon, *capite nobis vulpeculas*, w.

Voc. Ezzet, drinket, ande werthet druncan mine lieueston, *comedite, bibite, & inebriamini charissimi*. w. Ich besueron juh guode selan, *adjuro vos bonæ animæ*. w. Ir heyliga selan, ir ther thurgdan sint in Godes minna, *vos sanctæ animæ, quæ perfectæ estis in Divino amore*. w.

Abl. Mit then guoden saluon, *cum bonis unguentis*. w.

Ex his exemplis abundè constat, adjectiva in linguâ Francicâ, perinde ac in *Gothicâ, Saxonica & Islandicâ, secus flecti à communi formâ, quum emphaticè & demonstrativè usurpantur; unde in Linguâ Germanicâ contingit, quòd adjectiva, quando articuli præponuntur, in recto singulari terminantur in E trium generum, cui in cæteris casibus utriusque numeri N additur, excepto accusativo singulari, qui in fœmininis & neutris est nominativo similis; & præter vocativum, qui in masculinis in ER, in fœmininis in E, in neutris in ES definit, ut sequens exemplar ostendit.

Singulariter.				Pluraliter.	
N. Der,	Die,	Das,	Gute,	bonus, a, um.	N. Die Guten, boni, e, a.
G. Des,	Der,	Des,	Guten,	boni, e, i.	G. Der Guten, bonorum, arum, orum.
D. Dem,	Der,	Dem,	Guten,	bono, e, o.	D. Den Guten, bonis.
A. Den Guten,	Die Gute.	Das,	Gute,	bonum, am, um.	A. Den Guten, bonos, as, a.
V. O du Guter,	Gute,		Gutes,	bone, a, um.	V. O ihr Guten, boni, e, a.
A. Dem,	Der,	Dem,	Guten,	bono, a, o.	A. Den Guten, bonis.

IV. Hactenus de flexione adjectivorum per genera in utroque numero; jam de eorundem specie, quæ duplex etiam est. primitiva & derivativa. Adjectivum primitivum est, quod aliunde, sive à substantivo, sive ab alio adjectivo non trahitur: ut *scon, pulcher*; *guod, bonus*; *grim, crudelis, severus*. Derivativum est, quod aliunde vel à substantivo, vel ab alio adjectivo trahitur: ut *sconlic, formosus*. *guodlic, speciosus*. *grimlic, torvum aspectum habens*. Than togid hie juu en guodlic hus, hohan solari, thie ist bihangen all fagoron fratohon, *tunc ostendet vobis speciosam domum, & sublime cœnaculum (solarium) splendidis aulaeis circumdatum*.

V. Adjectiva derivativa variè terminantur. Quæ gentem, patriam, proprietatem, aut sectam significant, formantur in isc, isk, isg, isch, esc, esg, esk, esch: ut, *Galileisk, Galilaus*. *Phariseisk, Phariseus*. *himilisch, himilisch, cœlestis*. *erthesc, erthesg, terrestris*. *farrisc, taurinus*.

VI. Quæ qualitatem, statum, gestum, aut inesse vel adesse alicui quidpiam significant, in lic, lich, ligh, lih: ut, *Gotelich, divinus*. *jamarlich, miserabilis*. *lustlic, amœnus*. *egeslih, terribilis*.

* Vide Grammaticæ Anglo-Saxonicae, & Islandicæ caput 4.

VII. Quædam etiam terminantur in ich, igh, ig, ih, ech: Ginathigh *gratiosus*. Mahtig, *potens*. Armstrangig, *manu fortis*. Wurdig *dignus*. Adeligh, *expers*. Flizech, *studiosus*. Thie sint flizech ze bilithene *exemplum meæ humilitatis*, *Qui sunt studiosi ad exprimendum exemplum &c.* Suntih, *flagitiosus*: uuanta ih funtih man bin, *quia* [homo] *peccator sum*. Tatian.

VIII. Quæ copiam, ubertatem, & plenitudinem denotant, formantur in haft: ut, Spunhaft, *mammosus*. Eerhaft, *inclutus*. Wackerhaft, *fertilis*. Treuhaft, *fidelis*. Slozhhaft, *conclusus*. Haft autem sæpe producitur in haftig: ut in liumhaftig, *celebris*, *bonam famam habens*.

IX. Quædam autem in bar, par, beer exeunt: unthacpar, *ingratus*. piderbeer, *utilis*.

X. Quædam etiam in sam terminantur: ut friudsam, & frithulam, *pacificus*. Luffam (ex lustsam) *delectabilis*. Wunnisam, *delectabilis*. Genihtsam, *copiosus*. Quædam etiam in fol, uol, terminantur: ut, ungiloubifol, *incredulus*, Tat. ccxxxiii, 6.

XI. Quæ privationem aut defectum significant, desinunt in los, ut apud *Anglo-Saxones in leaye, leay; apud Mæso-Gothos in **ΛΛANS**, & apud Islandos in leise: ut scaphlos, *informis*. ruachalos, *negligens*. treulos, *perfidus*. Hic autem notandum est los, à losen, *solvere, liberare*, extra compositionem significare *liber, solutus*, & regere genitivum: ut in uuameslos, *immaculatus*. Hic sted hier uuameslos, *hic stat hic immaculatus*. C. C.

XII. Quæ valdè augment substantivi significationem, & rem per illum significatam alteri intensissime inesse denotant, terminantur in fast, in linguâ Saxonica *fæst*: ut in uuarfast, *verax*. So uuilliu ik thi te leran geban uuordon uuarfaston, *sic te docebo verbis valdè veris*. C. C. Suothfast, *verax*. Ilu thu nu ofstlico, endi them erlon cuthdi bruothron minon that ik user bethero fader aluualdand juuvan endi minan suothfastan God suokean uuilliu, *festina nunc, & eximii illis fratribus meis notifica, quod utriusque nostri omnipotentem patrem, quum vestrum, tum meum veracem Deum aditurus sim*. C. C.

XIII. Materiam, ex quâ res fit, significantia terminantur in EN, IN: ut, Gulden, *aureus*. Siluerin, *argenteus*. Thiu lineberga ze themo dische, thiu is guldin, *reclinatorium mensæ erat aureum*. w. Thie fule thar the disk upha lag, thie waran siluerin, *columnæ, quibus incumbibat mensa, erant argenteæ*. Ubi notandum est adjectiva sine articulis, & cum substantivo, prædicati loco, vel in fine orationis absolutè posita primam terminationem recti singularis in masculino genere in consonantem desinentem retinere in omnibus generibus utriusque numeri: ut, Thiu steyga is ruod, *semita est rubra*. w. Thiu gesperre sint cedrin, thiu getauela sint cypressin, *tigna sunt cedrina, laquearia cypressina*. w. Sic etiam in linguâ Germanicâ dicitur, *dir mann is fromb, die frau ist fromb, das thier ist fromb, das kind ist fleissig, die kinder seind fleissig*. Er ist schon, sic ist schon, sic seind schon.

De adjectivorum comparatione.

XIV. Adjectiva comparativa sua formant in er, or, & superlativa in ist, est, ost: sic à scon fit sconer, sconor, sconest, sconost. Quædam tamen irregulariter formantur: ut, Guod, bezzer, best.

XV. Adjectiva diminutiva, haud secus ac substantiva, secundum cap. III. reg. 19. terminantur in il, el, ilo, elo; ut, lahan this tempales zilizzan uuas in zueli teil, *velum templi scissum est in duas partes*. Tat. ccix, 1. Ubi zueli, à zue. Tho antlingetun imo sumelon fon then boucharin, *tunc responderunt ei quidam de scribis*. LVII, 1. Ubi sumelo, à sum. Sic quoque à zuene fit zuenel, zuinel, *gemellus*: ut, zuei zuinele kizze, *duo gemelli hædi*. w.

CAPUT QUINTUM.

De pronomibus.

I. **P**RONOMEN est nominis *vicarium*; sive nomen, quod alius vel aliorum nominum vicem in oratione obtinet. Dividitur autem pronomen vel respectu pronominum, quæ vicem gerunt, vel respectu nominis, quorum vices geruntur. Priori respectu pronomen vel est substantivum vel adjectivum. Substantivum: ut ich, *ego*; thu, *tu*; her, *ille*. adjectivum: ut seman, *aliquis*; nieman, *nullus*; uuiht, weht, jeweht, *quid, aliquid, &c.* Posteriori respectu pronomen est vel universale, vel particulare, vel singulare. Universale est quod personas vel res omnes, de quibus est oratio, significat: ut all, *omnis*; neghein, *nullus*. Particulare est, quod personas vel res aliquas, de quibus est oratio, significat: ut sum, sumer, *quidam, aliquis*; sumelich, *quidam*; &c. Singulare est, quod personam aliquam vel rem singularem, vel plures aliquas personas, vel res singulares, de quibus oratio est, significat: ut ich, *ego*; wir, *nos*; thu *tu*; wir,

* Vide Grammaticæ Anglo-Saxonicae caput 4.